

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

Професионална гимназия по транспорт и лека промишленост
гр. Омуртаг, кв. Индустриална зона, тел. 0605/62217; e-mail: pg_tlp@abv.bg

УТВЪРДИЛ:
ДИРЕКТОР: РАЙНА ПАНАЙОТОВА

МЕХАНИЗЪМ ЗА ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА УЧИЛИЩНИЯ ТОРМОЗ МЕЖДУ УЧЕНИЦИТЕ В ПРОФЕСИОНАЛНА ГИМНАЗИЯ ПО ТРАНСПОРТ И ЛЕКА ПРОМИШЛЕНОСТ ГР. ОМУРТАГ

I. ИЗМЕРЕНИЕ НА НАСИЛИЕТО И ТОРМОЗА:

В България в официална употреба е дефиницията на понятието „насилие“, дадена в параграф 1, т. 1-5 от допълнителните разпоредби на Правилника за прилагане на Закона за закрила на детето:

„**Насилие**“ над дете е всеки акт на физическо, психическо или сексуално насилие, пренебрегване, търговска или друга експлоатация, водеща до действителна или вероятна вреда върху здравето, живота, развитието или достойнството на детето, което може да се осъществява в семейна, училищна и социална среда.

„**Физическо насилие**“ и причиняване на телесна повреда, включително причиняване на болка или страдание, без разстройство на здравето.

„**Психическо насилие**“ са всички действия, които могат да имат вредно въздействие върху психичното здраве и развитие на детето, като подценяване, подигравателно отношение, заплаха, дискриминация, отхвърляне или други форми на отрицателно отношение, както и неспособността на родителя, настойника, попечителя или лицето, което полага грижи за детето, да осигури подходяща подкрепяща среда.

„**Сексуално насилие**“ е използването на дете за сексуално задоволяване. Сексуално насилие и злоупотреба над дете според определението на Световна здравна организация е „участието на дете в сексуални действия, които той или тя не разбира напълно и за които не е в състояние да даде информирано съгласие, или за които детето не е подготвено от гледна точка на развитието си и не може да даде съгласие, или които са в нарушение на законите или социалните табу на обществото“.

„**Пренебрегване**“ е неуспехът на родителя, настойника и попечителя или на лицето, което полага грижи за детето, да осигури развитието на детето в една от следните области: здраве, образование, емоционално развитие, изхранване, осигуряване на дом и безопасност, когато е в състояние да го направи.

Насилието може да бъде от възрастен към дете, между деца и от дете към възрастен.

„Тормоз“

Тормозът е специфичен вид насилие сред децата и е сред най-неуловимите форми на агресивно поведение и насилие. Но не всеки акт на насилие е тормоз. Тормозът между връстници е групов феномен. Случаите се извършват в групова среда, в присъствието на други връстници и в отсъствието на възрастни.

Тормозът, независимо от това как се упражнява, е много сериозно, оставящо травматични следи действие, защото тормозеният на може да се защити със собствени усилия. Тормозът не спира от само себе си, без външна намеса.

Проявите на тормоз най-общо са:

Физически тормоз, например, блъскане, щипане, разрушаване, удряне, нанасяне на болка, спъване, затваряне в някое помещение.

Психически тормоз, например, подмятане, подиграване, закачане, обиди, омаловажаване, заплахи, изнудване, повреждане на личните вещи, кражба и хвърляне на вещи, заплашителни погледи, неприятелско следене; словесни изрази, които имат за цел да унижат и оскърбят детето на база раса, пол, религия, сексуалност, увреждане или друго, с което се подчертава различие от останалите. Когато е в група – под формата на изолиране, игнориране, изключване от групови дейности, избягване, одумване и разпространение на зловни слухове, натиск върху другите да не влизат в приятелски отношения с децата, обект на тормоз.

Сексуален тормоз – представлява всяка форма на нежелано словесно, несловесно или физическо поведение със сексуален характер, имащо за цел или водещо до накърняване на достойнството на лицето, и по-специално създаване на смущаваща, враждебна, деградираща /принизяваща/, унижителна или обидна обстановка. Включва измислянето на сексуализирани прякори или имена, коментари за външността на някой и подигравки със сексуално значение, неподходящо докосване, бележки и надписи със сексуално съдържание и т.н. до по-екстремни форми на нападане и насилие.

Кибернасилие и Кибертормоз – насилие и тормоз, които се осъществяват в дигитална среда чрез дигитални устройства. Включват създаване и разпространение на обиди, заплашителни и подигравателни визуални материали, снимки и текстови съобщения, които уронват достойнството на детето или го унижават: снимането на дете с мобилен телефон и свободното разпространяване на снимки или видеозапис без негово съгласие, кражба на самоличност/профили, обиди, разпространение на слухове в социалните мрежи и др.

Тормозът между деца спада към насилието над дете и се третира с мерките на Закона за закрила на детето. Според чл. 7, ал. 1 и 2 от Закона за закрила на детето, всяко дете има право на закрила от насилие и всеки, на когото стане известно за дете, преживяло насилие, е длъжен да сигнализира органите по закрила.

II. ПОЛИТИКА ЗА ПРЕВЕНЦИЯ И ИНТЕГРАЦИЯ НА НАСИЛИЕ И ТОРМОЗ

1. Принципи

В ПГТрЛП се прилагат цялостни политики по чл. 2, ал. 3 от ЗПУО за:

1. Подкрепа за личностно развитие на ученика;
2. Изграден е позитивен организационен климат в училище;
3. Утвърдена е позитивна дисциплина в училище;

Политиката за превенция и интервенция на насилието и тормоза са основа на споделени ценности, философия, норми, правила и традиции за участие и взаимодействие на директора, педагогическия и непедagogическия персонал, родители, ученици в изграждането на сигурна среда. Тя се базира на основни принципи и положения, съдържа цели, стратегии, очаквани резултати и отговорности за всички участници в процеса на училищното образование.

Прилагат се и специфични принципи според чл. 3, ал. 2 от ЗПУО за:

- Позитивна култура и климат;
- Ефективно лидерство;
- Цялостен институционален подход;
- Споделено разбиране за насилието и тормоза и последиците;
- Подкрепа и мотивиране на учениците и служителите, в.ч. информирание, обучение, консултиране за справяне с насилието;

- Системност и регулярност при вписване, изясняване и прилагане на мерки и последващи действия в случаи на насилие и тормоз;
- Координация и последователни усилия от страна на институцията за изграждане на мрежа от взаимовръзки и взаимодействия за изграждане на по-сигурна среда;
- Партньорство с родителите;
- Непрекъсната оценка и проследяване на ефективността на цялостната политика за превенция и интервенция на насилие и тормоз.

2. Основни цели на политиката за превенция и интеграция на насилието в ПГТрЛП са:

- 2.1. Създаване на позитивна култура и климат в ПГТрЛП;
- 2.2. Повишаване осведомеността на всички участници в процеса на училищното образование, че насилието е неприемливо поведение;
- 2.3. Разработване на система за превенция, която създава условия за превантивна работа с класа и учениците да бъдат включвани в образователни дейности, семинари, работилници, които да ги запознаят с различните форми на насилие и тормоз, да се възпитават в уважение и толерантност към различията, да се развиват чувствителност към границите на другия, етика на взаимоотношенията.
- 2.4. Създаване на система за интервенция, разработване на правила и процедури във връзка с всяка една проява на насилие и тормоз, включително по отношение на идентифициране и сигнализиране.

3. Задължение на всеки учител и служител:

Да се намеси, за да прекрати ситуация на тормоз, на която е станал свидетел.

4. Мерки за намаляване на риска от училищния тормоз между учениците в Професионална гимназия по транспорт и лека промишленост, гр. Омуртаг

- На всички нива защита и отстояване на човешките права и проява на междулическа толерантност.
- Запознаване на учители, родители и ученици със Заповед №РД 09-5906/28.12.2017 г. на министъра на образованието и науката и с настоящия „Механизъм за противодействието на тормоза и насилието в институциите в системата на предучилищното и училищното образование" и Алгоритъм за прилагането му;
- Провеждане на общи и индивидуални срещи с цел информирание от класните ръководители „Какво е насилие и тормоз? Как да го разпознаваме?";
- Сред родители на родителски срещи и в приемното време на класния ръководител;
- Сред ученици в часа на класа и в приемното време на класния ръководител;
- Извършване оценка на тормоза в началото и в края на учебната година. Анкетата се провежда от класните ръководители до края на м. октомври и м. юни. Обработва се от Координационен съвет.
- Включване в обучения за повишаване на квалификацията на педагогическите специалисти в областта на справяне с училищния тормоз.

5. /актуал.,2015/ Начини за противодействие на училищния тормоз между учениците в Професионална гимназия по транспорт и лека промишленост, гр. Омуртаг

- Създаване на **Координационен съвет**, който да отговаря за планиране, проследяване и координиране на усилията за справяне с тормоза.

Председател: Райна Стоянова Панайотова -директор

Членове: 1. Русалина Игнатова-психолог

2. Муса Бузгов- учител;

3. Красимир ;

4. Георги Тодоров Кирилов-ученик от 11 б клас

5. Милена Юриева Петрова- родител

6. Планиране на три нива - класна стая/паралелка, училище, общност;

-Дейности на ниво класна стая/паралелка:

Съгласно „План за час на класа”.

Целта е да се създаде пространство, в което се говори открито за тормоза и се работи за формирането у учениците на нагласи и социални умения, недопускащи насилие като например емпатия, толерантност и уважение към различията, решаване на конфликти и др.

Децата и учителят създават правила за поведение на класа /описано като първа стъпка от създаването на единни училищни правила в 2.4.1. Дейности по превенция на равнище институция/.

Обсъждане между учениците и учителя, класния ръководител с цел изясняване на възникнал проблем, влиянието върху всички участници и свидетели, последствията, както и възможните решения.

Съвместни действия между класен ръководител или учител и психолог и включване на външни специалисти.

Използване на посредник при разрешаване на конфликта.

Провеждане на тематична родителска среща.

-Дейности на ниво училище:

Съгласно Годишен план на Професионална гимназия по транспорт и лека промишленост, гр. Омуртаг.

Подобряване на системата от дежурства с оглед обхващане на местата, в които на етапа на оценка е установено, че се извършва тормоз;

Водене на дневник със случаи и процедури за управление на информацията. В него се документират единствено ситуациите, съответстващи на второ и трето ниво според приетата класификация /Приложение 1/, при които е необходима и намесата на координационния съвет.

Инициране на работа по случай, включително насочване на случая към други служби.

При случай от трето ниво, както и по преценка при случаи от второ ниво, незабавно се уведомява Дирекция „Социално подпомагане“ /Отдел „Закрила на детето“/ и/или полицията.

Всеки служител в ПГТрЛП е длъжен при установяване на случай на насилие и тормоз незабавно да уведоми директора на институцията.

-Дейности с родителско участие:

Партньорството с родителите за съдействие по **превенция** на насилието и тормоза се осъществява чрез провеждане на тематична родителска среща, за запознаване родителите с цялостната политика, основните моменти в механизма готовността им да участват.

Партньорството с родителите в случаи на **интервенция**: във всички случаи е необходимо родителите на участващите в ситуацията на насилие или тормоз деца да бъдат уведомени за случилото се, както и за предприетите от институцията действия за разрешаване на ситуацията.

В случай, че родителите отказват съдействие или по някакъв начин възпрепятстват действията на училището, учителят следва да се обърне към координационния съвет и случая да се обсъди.

Участие в училищни инициативи и мероприятия.

7. Процедури и алгоритъм при установен училищен тормоз между учениците.

Инциденти, свързани с физическо насилие

1. При настъпване на инцидент, който би могъл да застраши живота и/или здравето на децата всеки учител или служител в училището е длъжен незабавно да уведоми член на ръководството (директор или заместник-директори).

Отговорност: Всички учители и служители

Срок: Непосредствено след инцидент

2. В случай, че инцидентът е свързан с физическа опасност за живота/здравето на ученик, свидетелят на инцидента/учителя или служителя/, разбрал пръв за него, веднага сигнализира медицинското лице (фелдшер) за извършване на медицински преглед на пострадалият ученик.

Отговорност: Служителя подал сигнала, медицинското лице

Срок: Непосредствено след инцидент

3. Медицинските лица извършват първоначален преглед на пострадалият ученик (пострадалите деца) и регистрират състоянието му (им) в регистрационната книга.

Отговорност: медицинското лице

Срок: Непосредствено след инцидент

4. Ако медицинското лице прецени, че е необходимо уведомяване на Спешен център, се повиква спешна медицинска помощ на телефон 112 или 150. Незабавно след това се уведомяват и родителите /настойниците на пострадалото дете, като разговорът се регистрира в дневника на класа.

Отговорност: медицинското лице

Срок: Непосредствено след инцидент

5. Ако инцидентът е свързан с физическо насилие, което да е предизвикало физически травми, незабавно се уведомяват и органите на реда –РПУ–дежурен или инспектор ДПС, както и родителите/настойниците на ученика (учениците), упражнявали насилието.

Отговорност: Ръководство, класен ръководител

Срок: Непосредствено след инцидент

6. Класният ръководител извършва проверка на случая, като при необходимост ползва съдействието на ръководството на училището.

Отговорност: Ръководство, класен ръководител

Срок: Непосредствено след инцидент

7. При инцидент, свързан с ПТП при който има пострадал ученик или завършил с фатален край, класният ръководител писмено уведомява директора, а той РУО гр.Търговище.

Отговорност: Ръководство

Срок: Непосредствено след инцидент

8. При необходимост за изясняване на случая ръководството на училището извършва писмено уведомяване на съответните институции.

Отговорност: Ръководство

Срок: Непосредствено след инцидент

9. След изясняване на случая класният ръководител прави предложение за предприемане на последващи действия – уведомяване на ДПС, Отдела за закрила на детето към „Дирекция социално подпомагане”, разговор с родители, стартиране на процедура по налагане на наказание съгласно Закона за предучилищното и училищното образование и др. подобни.

Отговорност: Класен ръководител

Срок: До две седмици след инцидент/или заседание на ПС

10. Извършване на последващи действия – налагане на наказание или мярка по Закона за предучилищното и училищното образование , тематични часове на класа, беседи и разговори с ЗДУД, разговори с родители и/или други подходящи според случая възпитателни мерки.

Отговорност: Класен ръководител, психолог

Срок: До две седмици след инцидент/или заседание на ПС

11. След регистриране на инцидент класният ръководител на ученик (ученици), иницирали и/или извършили физическа саморазправа, подават информация и на УКПППУ.

Отговорност: Класни ръководители

Срок: До 3 дни след инцидента

12. Училищната комисия за превенция на противообществените прояви на учениците планира и осъществява дейности с възпитателна функция спрямо ученика (учениците), иницирали и/или извършили физическа саморазправа.

Отговорност: УКПППУ

Срок: До две седмици след инцидент/или заседание на ПС

Инциденти, свързани с психическо насилие

1. При постъпване на сигнал, свързан с данни за упражнено психическо насилие върху ученици, всеки учител или служител в училището е длъжен незабавно да уведоми ръководството (директор или заместник-директор).

Отговорност: Всички учители и служители

Срок: Непосредствено след сигнал

2. Класния ръководител със съдействието на ЗДУД извършва проверка по случая.

Отговорност: Класен ръководител

Срок: Непосредствено след инцидент

3. Класният ръководител по телефона уведомява родителите на пострадалото дете, изпраща уведомление и в писмен вид на домашен адрес и регистрира в дневника на класа дата и час на обаждане и изходящ номер на уведомителното писмо.

Отговорност: ЗДУД, Класен ръководител

Срок: Непосредствено след инцидент

4. След регистриране на инцидент, класния ръководител на ученик (ученици), иницирали и/или извършили психическо насилие подават информация и на УКПППУ.

Отговорност: Класни ръководители

Срок: До две седмици след инцидент или заседание на ПС

5. УКПППУ прави предложение и осъществява дейности с възпитателна функция спрямо детето (децата), иницирали и/или извършили психическо насилие.

Отговорност: УКПППУ

Срок: До две седмици след инцидент

6. След изясняване на случая класният ръководител прави предложение, съгласувано с психолога за предприемане на превантивни мерки и/или последващи действия – уведомяване на ДПС, Отдела за закрила на детето към “Дирекция социално подпомагане”, разговор с родители, стартиране на процедура по налагане на наказание съгласно Закона за предучилищното и училищното образование и др. подобни.

Отговорност: Класен ръководител, психолог

Срок: До 10 дни след инцидент

7. Ръководството на училището взема решение и извършва писменото уведомяване на съответните институции (при необходимост).

Отговорност: Ръководство

Срок: До 3 дни след проверка на сигнал

8. Извършване на последващи действия – налагане на наказание или мярка по Закона за предучилищното и училищното образование, тематични часове на клас, беседи и разговори с, разговори с родителите и/или други подходящи според случая възпитателни мерки.

Отговорност: Класен ръководител

Срок: До две седмици след инцидент или заседание на ПС

8. Действия при разрешаване на установен училищен тормоз между учениците в Професионална гимназия по транспорт и лека промишленост, гр. Омуртаг:

На първо място важно е да се разграничат случаите, когато не се касае за тормоз, а само за игра или приятелско премерване на силите между децата. За целта е необходимо да се наблюдава поведението на децата, включително и на тези, които само присъстват без активно да участват. По-голямата част от ситуациите на тормоз следва да бъдат овладени

от учителите, а някои от самите деца. Всяка намеса изисква внимателна преценка на ситуацията и нейната тежест.

Първа стъпка: Прекратяване на ситуация на тормоз:

Задължение на всеки учител е да се намеси, за да прекрати ситуация на тормоз, на която е станал свидетел.

- В случай на физически тормоз децата трябва да бъдат разделени, да се прекрати физическият контакт между тях незабавно и да се уведоми класния ръководител.

- Не трябва веднага да се разпитва за случилото се, да се обсъждат причините за насилието или да се изяснява ситуацията. Това следва да се случи на по-късен етап.

Важното е учителят ясно да обяви пред всички, че това е насилие и то е недопустимо поведение.

Втора стъпка: Реакции спрямо детето, което е упражнило тормоз:

Когато става въпрос за първа проява, която не е тежка по отношение на нанесената вреда, може да се приложи подходът за възстановяване на щетата. Той се прилага от класния ръководител.

Подходът за възстановяване на щетите изисква време и по-задълбочен разговор с детето. Важно е учителят със спокоен и умерен тон, както и с държанието си, да покаже ясно, че проблемът е в начина на поведение, а не в личността на самия ученик, и че се действа с оглед отново да се възстановят ценностите, към които цялото училище се придържа, а не за да бъде наказан. Ключов момент във възстановяването на щетата е, че класният ръководител разговаря с ученика, а ученикът сам избира и решава как ще поправи грешката си, с което отново ще се възстанови нарушената ценност. С това негово решение трябва да се съгласи и ученикът, който е бил потърпевш от тормоза. Като първа стъпка класният ръководител изслушва детето. Не е желателно детето да се изслушва съвместно с потърпевшото дете. След изясняване на ситуацията и постигане на договорка, класният ръководител за определен период от време проследява поведението на децата и дава обратна връзка.

Трета стъпка: Реакции спрямо дете, което е обект на тормоз:

Работата с деца, които са обект на тормоз, е насочена към формиране у тях на умения за справяне с подобно поведение.

- Класният ръководител говори с детето, по възможност още същия ден, за да разбере какво точно се е случило;

- Подчертава се поверителността на разговора, като се спомене кои ще бъдат уведомени за случилото се;

- Класният ръководител/възпитател наблюдава детето в следващите дни, за да се увери как се чувства и при необходимост отново да разговаря с него.

Четвърта стъпка: Реакции спрямо наблюдателите:

-Класният ръководител изтъква тези, които са се намесили в защита ценностите на училището. На останалите се споделя очакването да направят същото, ако се случи в бъдеще;

-Класният ръководител насърчава учениците за грижа спрямо тормозеното дете.

9. Регистриране на ситуации на тормоз.

I. Създава се регистър на училището

II. Всяка ситуация на тормоз се регистрира и описва от учителя, който я е наблюдавал с цел да се проследи развитието на случая във времето и да се планира подходяща интервенция. Регистърът съдържа следните реквизити: „дата“, „кратко описание на всяка ситуация“, „участници“, „клас“, „предприети мерки“, „подпис“. Този регистър се съхранява на достъпно място в учителската стая .

III. Класните ръководители следят вписаните в регистъра случаи и предприемат съответни мерки като взаимодействат с родителя на ученика, с учители и с председателя на УКБПП.

IV. В случаите, при които поведението на детето се отличава с изразени агресивни прояви, снижен контрол върху гнева, склонност да разрешава конфликтни ситуации с

насилие Координационният екип предлага на директора да бъде потърсено съдействие от страна на отдел „Закрила на детето“ по местоживееене и отдела за „Закрила на детето“, на чиято територия е училището, местните комисии за БППМН, полицията и всички останали участници в мултидисциплинарния екип по силата на координационния механизъм.

Настоящият актуализиран училищен Механизъм, Координационния механизъм за взаимодействие при работа в случаи на деца, жертви или в риск от насилие и за взаимодействие при кризисна интервенция и с Механизма за противодействие на тормоза и насилието в институциите в системата на предучилищното и училищното образование, утвърден със заповед [№РД 09-5906/28.12.2017](#) година на министъра на образованието и науката са сведени до знанието на персонала на съвещание в началото на учебната 2022/2023 година и е утвърден със [Заповед РД 08-1349/13.09.2022](#) година на директора на училището.